

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2026 ж. «09» шілдеге арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел
қауіптілігінің күнделікті бюллетені №45**

(бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2026 жылғы 08 шілде сағат 20:00-ден 09 шілде сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 08.07.2026 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай д., 32
Астана қ., Мәңгілік ел д., 11/1

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Аитбаева А.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2026 жылғы «09» шілдеге

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар жамылғысы 3900 м биіктік шамасында және одан жоғары жатыр. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4218 м биіктікте болды. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,7-1,1 °С өсті, биік таулы аймағында 0,4 °С төмендеді. Орта таулы аймағында топырақ ылғалдануы жоғары. Кіші Алматы өзені «Тұйықсу» альпбазасы гидробекетінде өзен арнасында жүргізілген жұмыстарға байланысты су деңгейінің едәуір төмендеуі байқалды. Күндіз өткінші жаңбыр, найзағай (1-5 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Қар жамылғысы 4200 м биіктік шамасында және одан жоғары жатыр (29 маусым жағдайында). Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,3 °С өсті. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай төмендеуі байқалмайды. Күндіз өткінші жаңбыр, найзағай (1-5 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Қар дақтары 4400 м биіктік шамасында және одан жоғары жатыр (29 маусым жағдайында). Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,0 °С төмендеді. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өзгерістері байқалмайды. Күндіз өткінші жаңбыр, найзағай (1-5 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу Алатауының батыс бөлігінде қар жамылғысы 3800 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда, солтүстік бөлігінде – 3900 метрге жуық және одан жоғары, солтүстік-шығыс бөлігінде – 3800 метрге жуық және одан жоғары, ал оңтүстік бөлігінде – 3900 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда (29 маусым жағдайында). Жетісу Алатауының солтүстік-батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 0,7 °С өсті; батыс бөлігінде – 1,5 °С. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өзгерістері байқалмайды. Өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар жамылғысы 3700 м биіктік шамасында және одан жоғары жатыр (29 маусым жағдайында). Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,6 °С өсті. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай төмендеуі байқалмайды. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар жамылғысы 3700 м биіктік шамасында және одан жоғары жатыр (29 маусым жағдайында). Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,3 °С өсті. Өзендердегі су деңгейі өзгеріссіз. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	Қар жамылғысы 3400 м биіктік шамасында және одан жоғары жатыр (29 маусым жағдайында). Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,3 °С өсті. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай төмендеуі байқалмайды. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,5 °С өсті. Кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Қар дақтары 3000 м биіктік шамасында жатыр (29 маусым жағдайында). Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,1 °С өсті. Өзендердегі су деңгейі өзгеріссіз. Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Қар дақтары 3400 м биіктік шамасында және одан жоғары жатыр (29 маусым жағдайында). Орташа тәуліктік ауа температурасы 2,0 °С өсті. Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), бұршақ, дауыл. Сауыр тауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	Қазақстандық Алтайдың солтүстік-батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 0,7 °С өсті; оңтүстік-шығыс бөлігінде – 2,6 °С. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай төмендеуі байқалмайды. Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), бұршақ, дауыл. Қазақстандық Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.

Бюллетеньді құрастыру кезінде «Қазгидромет» РМК бөлімшелерінің деректері мен ақпараттары, Жер туралы ғылымдар орталығы (GFZ) Потсдам, Германия ұсынған MODSNOW құралы пайдаланылады

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) немесе нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2026 жылғы «09» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр, найзағай (1-5 мм). Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 19-24 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы. 10-11 шілдеде: өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай.
Күнгей Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр, найзағай (1-5 мм). Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы. 10-11 шілдеде: өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай.
Теріскей Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр, найзағай (1-5 мм). Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы. 10-11 шілдеде: өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай.
Жетісу Алатау	Өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 22-27 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 17-22 градус жылы. 10-11 шілдеде: жауын-шашынсыз.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы. 10-11 шілдеде: күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм).
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы. 10-11 шілдеде: күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм).
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы. 10-11 шілдеде: жауын-шашынсыз.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы. 10-11 шілдеде: жауын-шашынсыз.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Солтүстіктен, солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 22-27 жылы, күндіз 37-42 градус қатты ыстық. 10 шілдеде: күндіз кей жерлерде жаңбыр (0,0-2,0 мм), найзағай. 11 шілдеде: жауын-шашынсыз.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), бұршақ, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 9, күндіз 24-29, кей жерлерде 15-20 градус жылы. 10-11 шілдеде: жауын-шашынсыз.

Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Солтүстіктен, солтүстік-батыстан жел соғады, күші түнде 9-14 м/с, таңертең және күндіз 15-20, кей жерлерде екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, күндіз 27-32 градус жылы, кей жерлерде 35 градус қатты ыстық. 10-11 шілдеде: жауын-шашынсыз.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), бұршақ, дауыл. Батыстан, солтүстік-батыстан жел соғады, күші түнде 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с, күндіз 15-20, кей жерлерде екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, кей жерлерде 12, күндіз 29-34, кей жерлерде 24 градус жылы. 10 шілдеде: түнде жаңбыр (1-7 мм). 11 шілдеде: жауын-шашынсыз.

* Ескерту: жауын-шашын мөлшерінің болжамы WRF, ECMWF, Ison сандық ауа райы болжамдарының есептеулері бойынша беріледі